

Verantwoording van het themanummer "Bosbouw en Energie"

J. Verkoren
Ministerie van Landbouw en Visserij

Dat er wel steeds in de behoefte aan energie van onze samenleving zou kunnen worden voorzien werd tot in het begin van de zeventiger jaren over het algemeen als vanzelfsprekend aangenomen. Zelfs de geweldig sterke groei van de vraag naar energie die voor de komende decennia werd verondersteld, werd nauwelijks als een probleem gezien. In de loop van de laatste tien jaar heeft deze optimistische benadering plaats gemaakt voor grote zorg.

Er zijn twee aspecten aan te wijzen die daarbij een belangrijke rol hebben gespeeld. Dat betreft in de eerste plaats de onderkenning van de eindigheid van de energiebronnen waarop de industriële maatschappij is gebaseerd. Vooral gedurende de laatste eeuw zijn de voorraden fossiele energiedragers – steenkool, aardolie en aardgas – in een steeds sneller tempo aangesproken. En hoewel de ramingen omtrent de omvang van de voorkomens aanmerkelijk verschillen, is het duidelijk dat de winningen eens op hun eind zullen lopen.

Daarnaast is men zich gaan realiseren hoe bijzonder kwetsbaar de westerse samenleving is voor stagnaties in de toevoer van de fossiele energiedragers. Er is bijna geen sector te bedenken die niet direct of indirect afhankelijk is van de energievoorziening. Het risico van stagnaties is groter naar mate een groter deel van de behoefte door aanvoer uit andere landen moet worden gedekt. Streven naar een zo hoog mogelijke graad van zelfvoorziening in de energiebehoefte werd daardoor in vele landen een belangrijk politiek aandachtspunt. Niet alleen in de geïndustrialiseerde landen is dat het geval. Ook voor ontwikkelingslanden is door het hoge prijsniveau van de fossiele energiedragers zelfvoorziening een uitermate belangrijk onderwerp.

Geconstateerd kan dan ook worden dat mondiaal een enorm onderzoekspotentieel is ingezet dat gericht is zowel op energiebesparing als ook op het vinden

van alternatieve vormen van energievoorziening. Toch moet worden geconstateerd – en dat geldt meer voor de voorziening dan voor de besparing – dat dit in de praktijk nog niet tot wezenlijke veranderingen heeft geleid.

De vermindering in het energiegebruik die is opgetreden, moet veeleer worden toegerekend aan de economische recessie en aan reacties op de prijsstijgingen. Deze laatste zijn er de oorzaak van dat bekende technieken die voorheen niet rendabel waren, nu aantrekkelijk worden. Het tot rijping komen van nieuwe technologieën vergt kennelijk aanmerkelijk meer tijd dan veelal wordt verwacht. Ook al is er dus sprake van veel en intensief speurwerk.

Het ligt voor de hand dat ook de bosbouw in het denken over de energievoorziening wordt betrokken. Niet alleen is hout als brandstof waarschijnlijk de oudste energiebron die door de mens gehanteerd werd, maar voor meer dan een derde deel van de wereldbevolking is hout nog steeds zō niet de enige dan toch zeker de voornaamste energiebron. Bovendien – maar dat is dan waardering van de laatste jaren – kan het bos bij een wijs gebruik als een onuitputbare bron worden aangemerkt. Dat wijs gebruik dreigt echter – hetzij door onbekendheid met de beperkingen, hetzij uit noodzaak – wel eens in het gedrang te komen.

De betekenis die bos en hout voor de energievoorziening hebben of in de toekomst mogelijk kunnen krijgen varieert – afhankelijk van fysische, economische en sociale omstandigheden – van land tot land in sterke mate en zelfs van streek tot streek.

Het is tegen deze achtergronden dat de navolgende artikelen, die hoofdzakelijk de voor Nederland van belang zijnde aspecten van het thema bos en energie belichten in dit nummer bijeen zijn gebracht. Aan de auteurs komt grote erkentelijkheid toe voor de door hun geleverde bijdragen.